

Қазақстан Республикасы Жоғары білім және ғылым министрлігі
Болон процесі және академиялық ұтқырлық орталығы

Білім алушыларды әлеуметтік қолдау
мониторингі
(1 блок 3 тармақ)

—

Аналитикалық анықтама

Астана қ., 2022

Білім алушыларға әлеуметтік қолдау көрсету бойынша аналитикалық анықтама

2022 жылы жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарының (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) ішінен инклюзивті білім беру үшін жағдай жасаған ЖОО саны 102 ЖЖОКБҰ–ның 77-ін құрады, оның ішінде:

- ұлттық – **8** (2021 ж. – 5);
- мемлекеттік - **24** (2021 ж. - 18);
- АҚ - **14** (2021 ж. – 5);
- жеке – **38** (2021 ж.– 16);
- халықаралық-**1** (2021 ж. - 0).

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды оқыту үшін тең жағдай жасаған ЖЖОКБҰ үлесі (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) **75,5 %** (2021 ж. - **41%**) құрады. Бұл өткен жылғы кезеңіндегі көрсеткіштен екі есе көп. Жасалған шарттардың үлесі - **60%** (1-кесте). *Nur-Otan партиясының 2025 жылға дейінгі "Өзгерістер жолы: әр азаматқа лайықты өмір!" сайлауалды бағдарламасын орындау жөніндегі Жол картасының 51-тармағына сәйкес жоғары оқу орындарында, колледждерде, орта білім беру ұйымдарында және мектепке дейінгі ұйымдарда инклюзивті білім беру үшін жағдай жасау туралы 2022 жылғы көрсеткіштер **55%** - ды құрайды. Осылайша, жоғары оқу орындарының 2022 жылға жасаған шарттарының көрсеткіштері аталған жол картасының көрсеткіштеріне жетті.*

ЖОО бойынша толық ақпарат 1-қосымшада келтірілген.

Мониторинг жүргізу кезінде ЕББҚ оқыту шарттарына мынадай параметрлер жатқызылды:

- **50** ЖЖОКБҰ-да арнайы оқулықтар бар, бұл **49%** құрайды;
- **83** ЖЖОКБҰ-да психологиялық-педагогикалық қолдау бар (инклюзияны қолдау кабинеттері, педагог-ассистент және т.б.) (**81,4%**);
- **96** ЖЖОКБҰ-да пандустар бар (**94,1%**);
- **86** ЖЖОКБҰ-да тайғанамайтын жабын бар (**84,3%**);
- **81** ЖЖОКБҰ-да тактильді бағыттаушы жолақ бар (**78,4%**);
- **38** ЖЖОКБҰ-дағы тілдік ақпаратшылар мен маяктар бар (**38,2%**);
- **52** ЖЖОКБҰ-да дыбыс күшейткіш жабдықтар бар (**50,9%**);
- **76** ЖЖОКБҰ-да қабаттарға (көтергіш, лифт, т. б.) көшуге арналған құрылғы бар (**74,5%**);
- **88** ЖЖОКБҰ-да есік ойықтарын кеңейкіштер бар (**86,3%**);
- **92** ЖЖОКБҰ-да жабдықталған санитариялық-тұрмыстық бөлмелер бар (**90,2%**);
- **49** ЖЖОКБҰ-да штатта арнайы оқытушылар бар (**48%**);
- **59** ЖЖОКБҰ-да ЕББҚ бар студенттермен жұмыс бойынша біліктілікті арттырудан өткен оқытушылар бар (**57,8%**);
- **38** ЖЖОКБҰ-да (**37,2%**) тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларды қолдау бар (балдақтар, жүргіштер, арбалар және т. б.);
- **42** ЖЖОКБҰ-да білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, білім беру бағдарламаларын әзірлеу бар (**40,2%**);
- **30** ЖЖОКБҰ-да жеке дамыту бағдарламалары бар (**29,4%**).

Кесте 1. Ерекше білім беру қажеттілігі бар тұлғаларды оқыту үшін жағдайлар

* Шартты мәндер:

1. Арнайы оқулықтардың болуы
2. Психологиялық-педагогикалық қолдау (инклюзияны қолдау кабинеттері, педагог-ассистент және т. б.)
3. Пандустар
4. Тайғанамайтын жабын
5. Тактильді бағыттаушы жолақ
6. Сөйлеу информаторлары мен маяктар
7. Дыбыс күшейткіш жабдықтары
8. Қабаттарға (көтергіш, лифт, т. б.) көшуге арналған құрылғы
9. Есік ойықтарын кеңейту
10. Жабдықталған санитарлық-тұрмыстық бөлме
11. Штатта арнайы оқытушының болуы
12. ЕБҚ бар студенттермен жұмыс бойынша біліктілікті арттырудан өткен оқытушылардың болуы
13. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларды қолдау (балдақтар, жүргіштер, арбалар және т. б.);
14. Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, білім беру бағдарламаларын әзірлеу;
15. Жеке дамыту бағдарламаларының болуы;
16. Жасалған шарттардың үлесі, %
17. Ара қатынастар (15-тен).

№	ЖОО аты	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ұлттық																		
1.	Әл-Фараби ат.ҚазҰУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100	15/15
2.	Гумилев ат. ЕҰУ	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	-	-	-	-	-	53,3	8/15
3.	Абай ат. ҚазҰПУ	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	-	+	-	73,3	11/15
4.	ҚазҰҚПУ	-	+	+	+	+	-	-	-	+	+	-	-	-	+	-	46,6	7/15
5.	Сәтпаев ат. ҚазҰЗТУ	-	-	+	+	+	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	46,6	7/15
6.	ҚазҰАЗУ	-	-	+	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	20	3/15
7.	Қазақ ұлттық хореография академиясы	-	+	+	-	-	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	33,3	5/15
8.	Асфендияров ат. ҚазҰМУ	-	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	-	+	-	-	60	9/15
9.	Құрманғазы ат. ҚазҰК	-	+	+	-	+	+	+	-	+	+	-	-	-	-	-	46,6	7/15
10.	ҚазҰӨУ	-	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	-	+	+	73,3	11/15
11.	Жүргенов ат. ҚазҰӨА	+	+	+	+	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	40	6/15
Мемлекеттік																		
12.	Алтынсарин ат. АрПИ	-	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	46,6	7/15
13.	Жұбанов ат. ААУ	+	+	+	-	-	-	-	+	-	+	+	+	+	-	-	53,3	8/15
14.	Досмухамедов ат. АУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	93,3	14/15

№	ЖОО аты	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
15.	Серікбаев ат. ШҚТУ	-	+	+	+	+	-	+	-	-	+	+	+	-	+	+	66,6	10/15
16.	Аманжолов ат. ШҚУ	+	+	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	86,6	13/15
17.	Жансүгіров ат. ЖУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100	15/15
18.	Өтемісов ат. БҚУ	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	-	+	+	86,6	13/15
19.	ҚарТУ	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	93,3	14/15
20.	ҚарЗУ	-	+	+	-	+	-	+	+	+	+	-	+	-	+	-	60	9/15
21.	Бөкетов ат. ҚарУ	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	-	+	-	66,6	10/15
22.	Байтұрсынов ат. ҚАУ	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	86,6	13/15
23.	Уалиханов ат. КУ	-	-	+	+	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	26,6	4/15
24.	Қарағанды медицина университеті	-	-	+	+	-	-	-	+	+	+	+	+	-	+	-	53,3	8/15
25.	Семей медицина университеті	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80	12/15
26.	Халықаралық туризм және қонақжайлылық университеті	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	-	-	73,3	11/15
27.	ППУ	-	+	+	-	-	-	+	+	-	+	-	-	-	-	-	33,3	5/15
28.	РЗИ	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	93,3	14/15
29.	Қозыбаев ат.СҚУ	+	+	+	+	+	-	-	+	-	-	+	+	+	+	+	73,3	11/15
30.	Дулати ат. ТарУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	86,6	13/15
31.	Торайғыров университеті	-	+	-	-	-	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	26,6	4/15
32.	Есенов университеті	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	-	80	12/15
33.	Шәкәрім Университеті	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100	15/15
34.	ОҚМПУ	-	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+	86,6	13/15
35.	Әуезов ат. ОҚУ	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	-	80	12/15
36.	Өтебаев ат. АМГУ	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	60	9/15
37.	Жәңгір хан ат. БҚАТУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	80	12/15
38.	Қорқыт ата ат. ҚУ	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	93,3	14/15
39.	Оспанов ат. БҚМУ	-	+	+	-	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	40	6/15
40.	ОҚМА	-	-	+	+	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	33,3	5/15
АҚ																		
41.	Логистика және көлік академиясы	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	86,6	13/15
42.	АТУ	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	-	-	+	-	60	9/15
43.	АЭЖБУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	66,6	10/15
44.	Байқоныров ат. ЖезУ	-	+	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	-	-	-	60	9/15
45.	Қазақ спорт және туризм академиясы	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	66,6	10/15
46.	Нәрікбаев ат. ҚазМЗУ	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	73,3	11/15
47.	Абылай хан ат. ҚазХКЖӘТУ	-	-	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+	-	66,6	10/15
48.	ҚазУТБ	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	53,3	8/15
49.	ҚБТУ	-	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	46,6	7/15
50.	Сейфуллин ат. ҚМАТУ	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	+	60	9/15
51.	КИМЭП	-	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	+	-	-	53,3	8/15

№	ЖОО аты	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
52.	АМУ	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	13,3	2/15
53.	ХБК	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	93,3	14/15
54.	Нархоз	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	-	73,3	11/15
55.	ААА	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	53,3	8/15
Жекеменшік																		
56.	АГЭУ	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	-	+	+	-	80	12/15
57.	Әлихан Бөкейхан Университеті	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	93,3	14/15
58.	Алматы Менеджмент Университеті	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	-	-	-	60	9/15
59.	Баишев университеті	+	+	+	-	+	-	-	+	+	+	+	+	-	+	-	66,6	10/15
60.	Қонаев ат. ЕЗА	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100	15/15
61.	ЕГИ	-	+	+	+	+	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	73,3	11/15
62.	Сәтпаев ат. ЕИТИ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100	15/15
63.	БҚИТУ	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	-	80	12/15
64.	КНУ	-	+	+	+	+	-	+	-	+	+	-	-	+	-	-	53,3	8/15
65.	ҚРМУ	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	+	-	-	66,6	10/15
66.	Каспий қоғамдық университеті	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100	15/15
67.	ҚАЕУ	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	-	-	-	60	9/15
68.	Дулатов ат. ҚИЭУ	-	+	+	+	-	-	-	-	+	+	-	-	+	-	-	40	6/15
69.	Мырзахметов ат. КУ	+	+	+	+	+	-	-	+	-	+	+	+	-	+	-	66,6	10/15
70.	ХАТУ	-	+	+	+	+	+	-	+	-	+	+	+	-	-	-	60	9/15
71.	Сырдария Университеті	+	+	+	+	-	-	-	-	+	+	+	+	-	+	-	60	9/15
72.	Тұран Университеті	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	+	-	-	66,6	10/15
73.	Сағадиев ат. ХБУ	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	3/15
74.	Мирас Университеті	+	+	+	+	+	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	80	12/15
75.	СДУ	-	+	+	-	-	-	-	+	+	+	-	-	+	-	-	40	6/15
76.	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	-	+	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	-	-	46,6	7/15
77.	Болашақ Академиясы	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	80	12/15
78.	Қайнар Академиясы	-	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	46,6	7/15
79.	ГТА	-	-	+	+	+	-	-	-	+	+	-	+	-	-	-	40	6/15
80.	ЕТУ	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	-	-	60	9/15
81.	Гончаров ат. ҚКЖУ	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	93,3	14/15
82.	"ҚДСЖМ" ҚМУ	-	-	+	+	-	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	33,3	5/15
83.	ҚазИТУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	93,3	14/15
84.	ҚазИжТСУ	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-	-	53,3	8/15
85.	Есіл Университеті	-	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	-	+	+	73,3	11/15
86.	ҚарУ Қазтұтынуодағы	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	+	73,3	11/15
87.	Ақтөбе ҚРМУ	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	66,6	10/15
88.	ҚКЖУ	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	+	-	-	66,6	10/15
89.	Астана халықаралық университеті	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0/15
90.	Қуатбеков ат. ХДУ	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	+	80	12/15
91.	Инновациялық Еуразия университеті	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	-	-	-	66,6	10/15
92.	Халықаралық Тараз инновациялық университеті	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	-	73,3	11/15
93.	Нұр-Мұбарак Университеті	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	+	+	-	60	9/15

№	ЖОО аты	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
94.	Болашақ ҚУ	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	60	9/15
95.	Astana IT University	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	-	+	-	66,6	10/15
96.	Тұран-Астана Университеті	+	+	+	+	+	-	+	-	+	+	-	+	-	-	-	60	9/15
97.	Шымкент Университеті	+	+	+	+	+	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	46,6	7/15
98.	Ақмешіт ГТИ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0/15
99.	ҚӘТУ	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	93,3	14/15
100.	Орталық Қазақстан академиясы	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	86,6	13/15
101.	Дене шынықтыру және бұқаралық спорт академиясы	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0/15
Халықаралық																		
102.	Ясави ат. ХҚТУ	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	-	80	12/15
	Барлығы:	50	83	96	86	81	38	52	76	88	92	49	59	38	42	30	60	

ЕБҚ бар студенттерге оқу корпустарына және студенттік жатақханаларға физикалық кедергісіз жету жағдайлары келесі ЖЖОКБҰ-да ұсынылған (2,3-кесте).

Кесте 2. ЕБҚ бар білім алушылар үшін физикалық қол жетімділік инфрақұрылымы бар ЖЖОКБҰ оқу корпустарының саны, бірл.

Ғимараттардың қабаттылығы	Оқу корпустарының саны	Оқу корпус тарындағы пандустар саны	Арнайы бекітілген қоршаулар мен жабдықталған кіреберістері бар ОҒ саны	Оқу корпус арындағы көтергіштер саны	Оқу корпус тарындағы лифтілер саны	Оқу корпус арындағы арнайы жабдықталған дәретханалар саны	Кірме жолдары, автотұрағы және баспалдақсыз кіру топтары бар ОҒ саны	Мүгедектер арбасына арналған өтуге мүмкіндік беретін аудиториялардағы есік ойықтары және баспалдақ торларындағы төмен тегіс алаңдар болып табылатын табалдырықтар (осындай аудиториялар саны)
1-қабатты	20	21	16	5	0	14	4	16
2-қабатты	75	47	40	9	0	48	30	347
3-қабатты	94	72	53	17	19	78	28	641
4-қабатты	125	126	96	24	21	103	50	1469
5-қабатты	72	65	49	13	38	53	30	603
6-қабатты және одан жоғары	56	63	47	27	117	91	34	745
Барлығы	442	394	301	95	195	387	176	3821

Кесте 3. ЕББҚ бар білім алушылар үшін физикалық қол жетімділік инфрақұрылымы бар ЖЖОКБҰ студенттік жатақханалардың саны, бірл.

Ғимараттардың қабаттылығы	Жатақханалар саны	Жатақханалардағы пандустар саны	Жатақханалардағы көтергіштер саны	Жатақханалардағы лифтілер саны	Жатақханалардағы арнайы жабдықталған дәретханалар саны	Арнайы бекітілген қоршаулармен жабдықталған кіреберістері бар жатақханалар саны	Кірме жолдары, автотұрағы және баспалдақсыз кіру топтары бар жатақханалар саны
1-қабатты	8	6	1	0	7	5	3
2-қабатты	8	7	0	0	4	3	4
3-қабатты	21	9	3	0	6	6	4
4-қабатты	47	24	0	0	11	21	17
5-қабатты	105	61	9	2	36	48	32
6-қабатты және одан жоғары	60	49	8	77	40	30	17
Барлығы	249	156	21	79	104	113	77

Қазақстан ЖЖОКБҰ-да ЕБҚ бар білім алушылардың жалпы саны - **1730** адам, бұл Қазақстандағы білім алушылардың жалпы санының **0,3%**-ын құрайды (102 ЖЖОКБҰ-да **595 513** адам) (4-кесте).

Кесте 4. Қазақстан ЖЖОКБҰ-да ЕББҚ бар білім алушылар саны, %

№	Санаты	Ұлттық	ҚЕАҚ	АҚ	Жекеменшік	Білім алушылардың жалпы саны	Үлесі, % (1730-дан)
1	Тірек-қимыл аппараты бұзылған	32	157	29	53	271	15,6
2	Зағип жандар	6	8	1	1	16	0,9
3	Нашар көретіндер	67	107	49	27	250	14,5
4	Естімейтіндер	5	6	0	1	12	0,7
5	Нашар еститіндер	15	18	27	0	60	3,5
6	Аутизмі бар	0	0	0	0	0	0
7	Психикалық дамуы тежелген	0	0	0	0	0	0
8	Жеңіл және орташа ақыл-ой кемістігі бар	0	0	0	0	0	0
9	Ауыр және терең ақыл-ой кемістігі бар	0	0	0	0	0	0

10	Сөйлеу қабілеті бұзылған	7	8	0	0	15	0,8
11	Басқа санат	150	660	98	198	1106	64
Жалпы		282	964	204	280	1730	

Гендерлік аспектіде ЕБҚ бар білім алушылар арасында ерлер басым (5-кесте).

Кесте 5. Гендерлік бөліністе ЕББҚ бар білім алушылар саны

№	Санаты	Әйелдер	Ерлер	Жалпы
1	Тірек-қимыл аппараты бұзылған	129	142	271
2	Зағип жандар	10	6	16
3	Нашар көретіндер	132	118	250
4	Естімейтіндер	8	4	12
5	Нашар еститіндер	34	26	60
6	Аутизммен	0	0	0
7	Психикалық дамуы тежелген	0	0	0
8	Жеңіл және орташа ақыл-ой кемістігі бар	0	0	0
9	Ауыр және терең ақыл-ой кемістігі бар	0	0	0
10	Сөйлеу қабілеті бұзылған	10	5	15
11	Басқа санат	521	585	1106
Жалпы		844	886	1730

Соңғы үш жылда елдің ЖЖОКБҰ-да мүгедектіктің әртүрлі топтары бар білім алушылардың саны өзгеріп отырған. 2020 жылы I, II және III топ мүгедектігі бар білім алушылардың жалпы саны - **1 940** адамды, 2021 жылы – **2 172** адамды, 2022 жылы - **2 131** адамды құрады (кесте. 6).

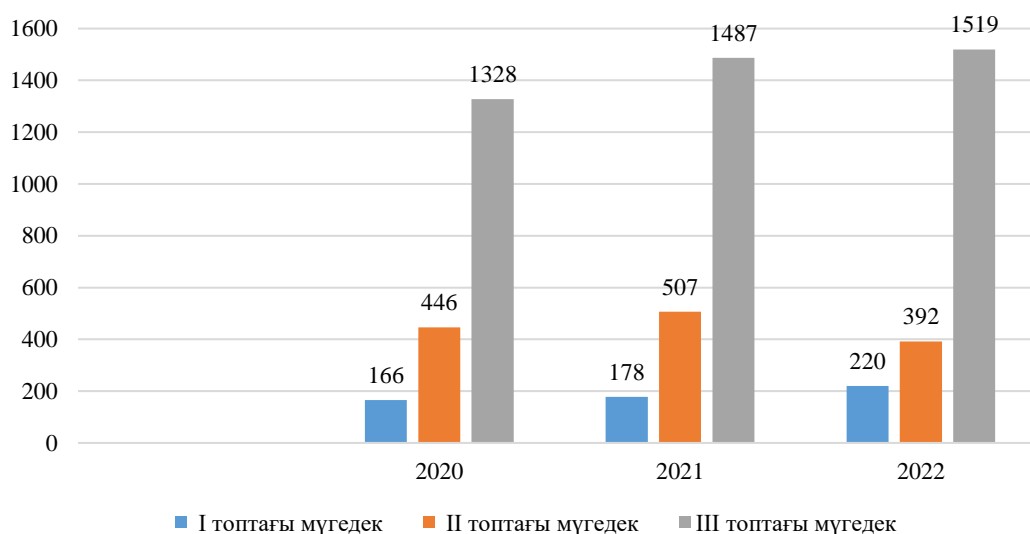
Кесте 6. 2020-2022 жж мүгедектігі бар білім алушылар саны

Санаты	Саны		
	2020	2021	2022
I топтағы мүгедектер	166	178	220
II топтағы мүгедектер	446	507	392
III топтағы мүгедектер	1 328	1 487	1519
Барлығы:	1 940	2 172	2131

2020-2022 жылдар кезеңінде мүгедектігі бар білім алушылардың саны өзгермеген, 2020 жылы **1940** адамнан 2022 жылы **1939** адам (1-сурет). Алайда, 2021 жылмен салыстырғанда, 2022 жылы көрсеткіштердің 1,9%-ға төмендеуі байқалады.

Сурет 1. Мүгедектігі бар білім алушылар санының динамикасы, 2020-2022 жж., адам.

Қазақстанның ЖЖОКБҰ-да халықтың әлеуметтік осал топтарынан шыққан білім алушылардың жалпы саны – **73733** адам, бұл Қазақстандағы білім алушылардың жалпы санының **12,4%**-ын құрайды (**595 513** адам) (7-кесте).

Кесте 7. Қазақстан ЖЖОКБҰ-да халықтың әлеуметтік осал санаттарынан шыққан білім алушылардың саны

№	Санаты	Білім алушылар саны	%
1	Аз қамтылған (жағдайы төмен) отбасылардан шыққан білім алушылар	19407	26,3
2	Көп балалы отбасылардан шыққан білім алушылар	36530	49,5
3	Ауылдық квота бойынша білім алушылар	17796	24,1
Жалпы		73733	

Гендерлік аспектіде халықтың әлеуметтік осал топтарының білім алушылары арасында әйел адамдар басым (кесте. 8).

Кесте 8. Халықтың әлеуметтік осал санаттарынан шыққан білім алушылардың гендерлік бөліністе саны

№	Санаты	Әйелдер	Ерлер	Жалпы
1	Аз қамтылған (жағдайы төмен) отбасылардан шыққан білім алушылар	10511	8896	19407
2	Көп балалы отбасылардан шыққан білім алушылар	21048	15482	36530

3	Ауылдық квота бойынша білім алушылар	8825	8971	17796
Жалпы		40384	33349	73733

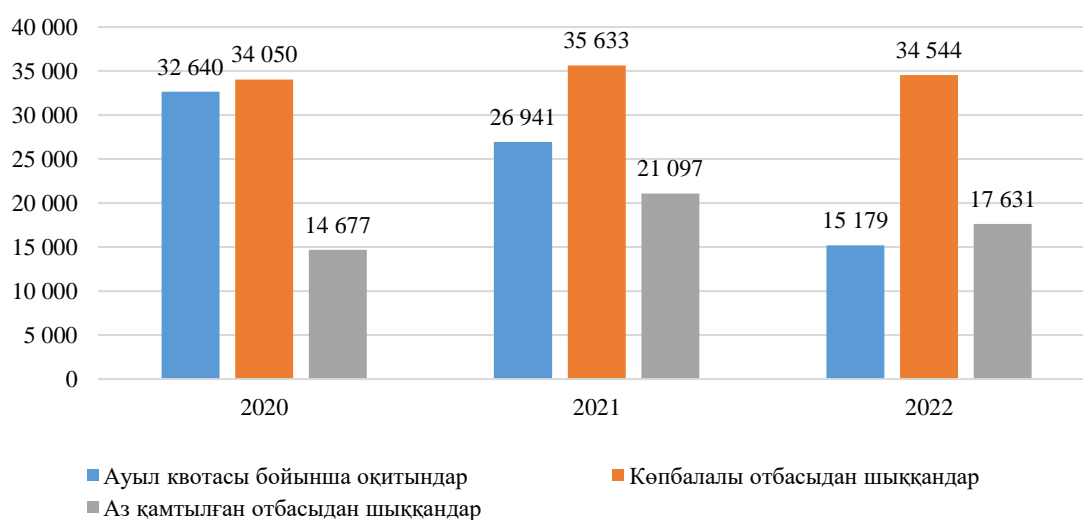
2020 жылдан бастап 2021 жылға дейінгі кезеңде аз қамтылған, көп балалы отбасылардан және ауылдық квота бойынша білім алушылар санының өсуі байқалды, егер 2020 жылы олардың саны **81 367** адамды немесе студенттердің жалпы санының **10,7%** - ын құраса (**651 520** адам), 2021 жылы олардың саны **83 671** адамға дейін өсті. (**624 263** адамның **13%**-ы). Халықтың әлеуметтік осал топтарынан білім алушылардың саны өткен жылға қарағанда **12,4%**-ға төмендеді (101 ЖЖОКБҰ-да **595 513** адамның **12,7%**-ы) (9-кесте). Көрсеткіштердің ең үлкен төмендеуі ауылдық квота бойынша оқитын студенттер санатында болды (**26 941** адамнан **17 796** адамға). Айта кету керек, әлеуметтік осал санаттағы білім алушылардың жалпы санының пайызы **0,3%**-ға төмендеген (**13%-дан 12,7%-ға**) төмендеді.

Кесте 9. 2020-2022 жылдары халықтың әлеуметтік осал топтарынан білім алушылардың саны

Санаты	Количество		
	2020	2021	2022
Аз қамтылған (жағдайы төмен) отбасылардан шыққан білім алушылар	14 677	21 097	19407
Көп балалы отбасылардан шыққан білім алушылар	34 050	35 633	36530
Ауылдық квота бойынша білім алушылар	32 640	26 941	17796
Барлығы:	81 367	83 671	73733

Осылайша, 3 жыл ішінде халықтың әлеуметтік осал топтарына жататын білім алушылардың саны ауытқыған. 2021 жылы 232 адам санының аз өсуінен кейін (2020 ж.-1940, 2021 ж.-2172) 2022 жылы көрсеткіштердің 1,8% - ға шамалы төмендеуі байқалды (сурет. 1)

Сурет 2. 2020-2022 ж. ж. халықтың әлеуметтік-осал санаттарынан оқытындар санының динамикасы

Студенттік жатақханаларда тұратын білім алушылар саны - **70 707** адам, бұл білім алушылардың жалпы санының **12,2%**-ын құрайды (**101** ЖЖОКБҰ-да **595 513** адам). Студенттік жатақханаларда тұратын халықтың әлеуметтік осал топтарына жататын және әртүрлі мүгедектік топтарына жататын білім алушылар саны-**15 375** адам, бұл студенттік жатақханаларда тұратындардың жалпы санының **21,7%** -ын құрайды (10-кесте).

Кесте 10. Студенттік жатақханаларда тұратын білім алушылар саны, %

№	Категория	Білім алушылар саны	%
1	I топ мүгедектігі бар білім алушылар	13	0,02
2	II топ мүгедектігі бар білім алушылар	52	0,07
3	III топ мүгедектігі бар білім алушылар	236	0,3
4	Аз қамтылған отбасылардан шыққан білім алушылар	4100	5,8
5	Ауылдық квота бойынша білім алушылар	2335	3,3
6	Көп балалы отбасылардан шыққан білім алушылар	8639	12,2
7	Қалған білім алушылар	55332	78,2
Барлығы		70707	

Мүмкіндігі шектеулі ересектерге арналған формалды емес білім беру

2022 жылғы жағдай бойынша мүмкіндігі шектеулі ересек тұрғындарға арналған формалды емес білім беру бағдарламалары ұлттық жоғары оқу орындарында іске асырылмайды.

Ұлттық жоғары оқу орындарынан Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде мүмкіндігі шектеулі **14** адам (1966-1995 ж. аралығында туған) білім алуға (3-қосымша). Оның ішінде 3 адам офлайн форматта және 11 адам қашықтан оқыту форматында оқиды. Алайда, бұл ЖОО-да мүмкіндігі шектеулі ересектер үшін формалды білім берудің білім беру бағдарламалары жоқ, бұл мүмкіндігі шектеулі ересектерге арналған арнайы әзірленген бағдарламаларды іске асырудың шұғыл қажеттілігін көрсетеді.

Формалды емес білім беру бағдарламалары Қазақстан Республикасының **43** ЖЖОКБҰ-да іске асырылатынын ескерген жөн, бұл Қазақстан ЖЖОКБҰ-ның жалпы санының 42%-ын құрайды. Осы формалды емес білім беру бағдарламалары бойынша барлық тілек білдірушілер, соның ішінде мүмкіндігі шектеулі ересектер де білім ала алады. Формалды емес білім беру аясындағы курстардың жалпы саны 1261 құрайды, ол бойынша 11 044 адам оқиды. Алайда, мүмкіндігі шектеулі ересек адамдар үшін арнайы әзірленген формалды емес білім беру бағдарламалары Қазақстанның жоғары оқу орындарында жоқ.

Мысалы, *мемлекеттік жоғары оқу орындарынан* Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университетінде барлық санаттағы адамдар үшін қолайлы цифрлық сауаттылық курстары өткізіледі. Онымен қоса, Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетінде құқықтық сауаттылық; Қаржылық сауаттылық және кәсіпкерлік қызмет негіздері; цифрлық сауаттылықты арттыру; саяхатқа арналған шет тілі; Психотерапия-АРТ-терапия, сауықтыру және дене шынықтыру-спорттық іс-шаралар курстары іске асырылуда. Сондай-ақ, Қарағанды медициналық университетінде "Тьюторлық" бағдарламасы жүзеге асырылуда, онда мүмкіндігі шектеулі ересектерді қоса алғанда, барлық тілек білдірушілер білім ала алады. Сонымен қатар, Рудный индустриалды институтында барлық ниет білдірушілер Бухгалтер ІС; күнделікті өмірдегі құқықтық білім; цифрлық сауаттылықты арттыру; шет тілдерін үйрену сияқты бағдарламалар бойынша оқудан өте алады. Қарағанды индустриалды Университетінде барлық тілек білдірушілер үшін келесі курстар ашылды: 1) компьютерлік сауаттылық; 2) Қаржылық сауаттылық; 3) Кәсіпкерлік мектебі; 4) шахмат клубы. Вдабовок, бқу. Өтемісова ересектерге келесі 3 бағыт бойынша оқыту жүргізеді: Көркем еңбек; Дизайн; және ДК операторы. Алайда, жоғарыда аталған бағдарламаларда білім алушылар арасында мүмкіндігі шектеулі ересек халықтың өкілдері жоқ.

Айта кетейік, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетінде 2023-2024 оқу жылында мүмкіндігі шектеулі ересектерге арналған формалды білім беру бағдарламаларын іске асыру жоспарлануда. Қорқыт ата ат. ҚУ мүмкіндігі шектеулі 50 адамды қамтуды жоспарлап отыр. 1) Цифрлық сауаттылық (e-gov, e-otinish, e-salyk); 2) Ағылшын тілі; 3) құқықтық сауаттылық сияқты 3 білім беру бағдарламасын іске қосу жоспарлануда.

АҚ жоғары оқу орындарынан Азаматтық авиация академиясында компьютерлік сауаттылық және базалық ағылшын тілі сияқты формалды емес білім берудің 2 білім беру бағдарламасы бар.

Сондай-ақ *жекеменшік жоғары оқу орындарынан* формалды емес білім берудің білім беру бағдарламалары Қазақстан – Ресей медициналық университетінде іске асырылады. 3 келесі бағыттар бойынша білім беру бағдарламалары 1) АСД-мен жұмыс

істеудің қазіргі заманғы әдістерін оқыту; 2) Психотерапия; 3) Инфекциялық денсаулық сақтау қызметіндегі менеджмент оқытылады. Сондай-ақ, Л.Б. Гончаров атындағы Қазақ автомобиль-жол институтында ересектер үшін формалды емес білім берудің 14 бағдарламасы жүзеге асырылуда. Мысалы, Экономика; Есеп және аудит; Ақпараттық жүйелер; Көлік, көлік техникасы және технологиялар; Құрылыс; Көлік құрылысы; құрылыс материалдарын, бұйымдары мен конструкцияларын өндіру; Автомобиль жолдары мен әуеайлақтар салу; Көпірлер мен тоннельдер салу; газ-мұнай құбырлары мен газ-мұнай қоймаларын салу; Тасымалдауды, қозғалысты ұйымдастыру және көлікті пайдалану; Логистика (салалар бойынша); Жол қозғалысын ұйымдастыру; Көлікте тасымалдауды және логистиканы ұйымдастыру. Каспий қоғамдық университетінде мүмкіндігі шектеулі ересек халықтың өкілдері үшін жағдайлар тек жанама түрде жасалған. ЖОО-да мүмкіндігі шектеулі студенттермен жұмыс істейтін оқытушылар үшін "Инклюзивті білім беруді дамытудың психологиялық-педагогикалық негіздері" біліктілікті арттыру білім беру бағдарламасы жүзеге асырылуда. Бағдарлама көлемі - **72** сағат. Бағдарлама гибриді форматта жүргізіледі. Осы бағдарлама бойынша білім алушылар саны-**8**. Мүмкіндігі шектеулі ересектерге арналған бағдарламалар жоқ.

Қорытынды

2022 жылы:

- инклюзивті білім беру үшін жағдай жасаған ЖЖОКБҰ саны өткен жылмен салыстырғанда екі есеге жуық өсті (2022ж.-**85**, 2021ж.-**44**);
- 2022 жылы жоғары оқу орындары құрған жағдайлардың үлесі өткен жылмен салыстырғанда 5%-ға өсті (2022 ж.-**60%**, 2021 ж. - **55%**).
- инклюзивті білім беруді оқу-әдістемелік сүйемелдеу **50** ЖЖОКБҰ-да (**49%**) арнайы оқулықтар болуымен, **49** ЖЖОКБҰ -да (**48%**) штатта арнайы оқытушының болуымен және **83** ЖЖОКБҰ-да (**81,4 %**) психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу жүзеге асырылуымен қамтамасыз етіледі;
  - аз қамтылған (жағдайы төмен) отбасылардан шыққан білім алушылар саны-**19 407** адам (**26,3%**);
  - көп балалы отбасылардан шыққан білім алушылар саны-**36 530** адам (**49,5%**);
  - ауылдық квота бойынша оқитындар саны- **17 796** адам (**24,1%**);
- ерекше білім беру қажеттілігі бар білім алушылар саны-**1730** адам (**0,2%**);
  - студенттік жатақханаларда тұратын білім алушылар саны-**70 707** человек (**12,2%**);
  - студенттік жатақханаларда тұратын халықтың әлеуметтік-осал топтарына жататын және мүгедектіктің әртүрлі топтарына жататын білім алушылар саны-**15 375** адам (**21,7%**);
- мүмкіндігі шектеулі ересек тұрғындарға арналған формалды емес білім беру бағдарламаларының саны - **4** (**0,06%**);
- формалды емес білім беру бағдарламалары бойынша мүмкіндіктері шектеулі білім алушылардың саны-**жоқ**;

Жалпы инфрақұрылымда жоғары оқу орындарында **442** оқу корпусы және **249** студенттік жатақхана бар. **442** оқу корпусында **394** пандус, **95** көтергіш, **195** лифт және **387** арнайы жабдықталған дәретхана бар.

Студенттік жатақханалардың **249** ғимаратында **156** пандус, **21** көтергіш, **80** лифт және **104** арнайы жабдықталған дәретхана бар.

42 ЖОО-да ЕБҚ бар студенттер үшін білім беру бағдарламалары жасалған.